

канд. екон. наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Практика розвинених країн показує, що підприємництво відіграє головну роль у вирішенні соціально-економічних проблем, таких як створення нових робочих місць та скорочення рівня безробіття, підготовка кваліфікованих кадрів, що визначає розширення його можливостей та збільшення частки в економіці, особливо в галузях з високим потенціалом.

Туристичний бізнес України знаходиться на стадії структурної перебудови, інституційного становлення, формування внутрішньогалузевих, міжгалузевих та зовнішньоекономічних зв'язків. Туризм – один з небагатьох видів вітчизняного бізнесу, що динамічно розвиваються. Інтерес підприємців до туризму пояснюється рядом факторів. По-перше, для того щоб почати займатися туристичним бізнесом, не потрібно великих інвестицій. По-друге, на туристичному ринку цілком успішно взаємодіють великі, середні та малі фірми. На сьогодні розвиток підприємництва віднесено до пріоритетних завдань регіональної політики, при цьому мале підприємництво визначено як один із вагомих чинників забезпечення економічного зростання нашої держави.

Вітчизняна практика показує, що на сьогодні більша частина підприємств туристичної сфери ще не накопичила необхідного практичного досвіду функціонування в ринкових умовах і значно відстає від зарубіжних конкурентів за рівнем економічного потенціалу, що в більшості випадків призводить до їх нестійкого фінансово-економічного стану. Цьому сприяють також послаблення підтримки з боку держави, скорочення бюджетного фінансування, нестабільність соціально-економічного розвитку загалом, вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, а також загострення політичної ситуації в Україні і світі. Тому виникає необхідність дослідження стану підприємств туристичної сфери, пошуку принципово нових підходів та управлінських рішень задля вдосконалення організації їх діяльності, реалізація яких дала б змогу знівелювати дестабілізуючий вплив загроз їх розвитку, створити передумови для формування механізму його забезпечення в довгостроковій перспективі, що сприяло б зростанню прибутку підприємств, їх туристичної привабливості та конкурентоспроможності як на регіональному, так і на

міжнародному ринках. Враховуючи зазначене, кожному підприємству доцільно акцентувати основну увагу на підтримку нормального ритму господарювання та на запобігання матеріальному або фінансовому збитку, на недопущення несанкціонованого доступу до службової інформації та руйнування комп'ютерних баз даних тощо [6].

Узагальнивши основні чинники кризи туристичної індустрії їх можна представити у вигляді декількох укрупнених груп. Ми виділимо такі: економічні (підвищення собівартості туристичних продуктів; зниження доходів населення; низька рентабельність галузі); політичні (заборона на виїзд деяким категоріям громадян; побоювання туристів не отримати візу; зміна ставлення громадян нашої держави до ЄС); законодавчі (недосконала законодавча база; недостатність державного регулювання); корпоративні (слабке планування; жорстока конкуренція; використання систем відстрочених платежів; відсутність гнучкості).

Щодо суб'єктів туристичного підприємництва, враховуючи специфіку їх діяльності, управління розвитком суб'єктів туристичного підприємництва припускає використання і координацію ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних) з метою досягнення поставлених цілей і можливостей поліпшення їх господарської діяльності. Таким чином, управління розвитком суб'єктів туристичного підприємництва можна розглядати як взаємозв'язок правових, організаційних, фінансово-економічних умов механізму управління розвитком суб'єктів туристичного підприємництва. У свою чергу механізм передбачає мету, постановку завдання, визначення принципів, методичного підходу, методів реалізації управлінських рішень, функцій і інструментів управління з визначенням моделі розвитку на довгостроковий і поточний період, виявлення можливостей для поліпшення господарської діяльності, за рахунок впровадження нових підходів до підвищення конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва та залежить від зовнішніх і внутрішніх факторів.

Стримувальними причинами в розвитку суб'єктів туристичного підприємництва, що займаються внутрішнім туризмом є постійна реорганізація органів центральної виконавчої влади та відсутність системного підходу до процесів управління діяльністю суб'єктів господарювання, невисокі доходи населення та низький рівень сервісу, невпевненість туристів в отриманні якісних послуг, невідпрацьований механізм ціноутворення в приватному секторі розміщення туристів, недовіра до надійності суб'єктів туристичного підприємництва, відсутність відкритої інформації, недостатнє використання інвестиційних можливостей,

інформаційно-рекламної діяльності та ін. Успішне управління розвитком суб'єктів туристичного підприємництва в аграрній сфері можливе на основі розробки цілісної концептуальної моделі управління, яка сприятиме вирішенню комплексу взаємопов'язаних стратегічних, тактичних і оперативних завдань формування й обслуговування туристичних потоків, що дасть змогу досягти поставлених цілей [1].

Одним із найважливіших завдань щодо економічних передумов розвитку підприємництва є забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування в реалізації наданих їм повноважень, що не можливо без місцевих податків і зборів. При цьому фіксовані нормативи перерозподілу коштів, передбачені встановленим порядком використання стягнених сум єдиного податку, значно звужують регулювальну та фіскальну функції регіональної податкової політики. І це в той час, коли невирішеність найбільш принципової проблеми – збалансування центрального та місцевих бюджетів – залишається головним бар'єром економічного розвитку регіонів України на всіх рівнях її територіальної організації.

Отже, створення ефективної системи управління розвитком туристичних підприємств дозволить у сьогоденних нестабільних умовах ринку приймати ефективні рішення щодо усунення негативних впливів зовнішніх та внутрішніх чинників, які стримують інноваційну діяльність підприємств туристичної сфери, та сприятиме їх економічному розвитку і наближенню якості послуг до європейських стандартів.

Перелік джерел інформації:

1. Дядечко Л.П. Процесно-системний підхід до формування туристичних потоків. *Вісник ДІТБ*. 2006. №10. С. 205-210.
2. Биркович В.І. Розвиток туристичної галузі в регіоні. *Університетські наукові записки*. 2006. №2 (18). С. 335-341.
3. Квасній Л.Г., Щербан О.Я. Підходи до аналізу економічної безпеки туристичних підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2015. Т. 20. Вип. 5. С. 162-166.
4. Кіптенко В.М. Менеджмент туризму : підручник. Київ: Знання, 2010. 502 с.
5. Рогач С.М., Гуцул Т.А., Ткачук В.А. Економіка і підприємництво, менеджмент. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2015. 726 с.
6. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.